

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО МАРИЙКА ПОПОВА И АСЕН ПОПОВ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 11260/10)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

11 април 2019 г.

Това решение ще стане окончателно при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията. Може да бъде предмет на редакционни промени.

По делото Марийка Попова и Асен Попов срещу България,
Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ
в състав:

Ангелика Нусбергер (Angelika Nußberger), *председател*,
Йонко Грозев (Yonko Grozev),
Андре Потоцки (André Potocki),
Шифра О'Лийри (Siofra O'Leary),
Габриеле Куцко-Щадлмайер (Gabriele Kucsko-Stadlmayer),
Латиф Хюсейнов (Latif Hüseyinov),
Ладо Чантурия (Lado Chanturia), *съдии*,
и Клаудия Вестердик (Claudia Westerdiek), *секретар на отделението*,
След закрито заседание, проведено на 19 март 2019 г.,
Постановява следното решение, прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№ 11260/10) срещу Република България, подадена в Съда на 25 януари 2010 г. на основание чл. 34 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българските граждани, г-жа Марийка Тодорова Попова и г-н Асен Аспарухов Попов („жалбоподателите“).

2. Жалбоподателите се представляват от г-н С. Щерев, адвокат, практикуващ в София. Българското правителство („Правителството“) се представлява от правителствения агент г-жа М. Димитрова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателите се оплакват от наличието на противоречива съдебна практика на българския Върховен касационен съд, което води до отхвърляне от тази съдебна инстанция на предявените от тях искове. Същите твърдят, че това положение противоречи на принципа за правна сигурност, гарантиран от чл. 6 § 1 от Конвенцията.

4. На 5 септември 2017 г. Правителството е уведомено за жалбата.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

5. Жалбоподателите са родени съответно през 1941 г. и 1936 г. и живеят в село Дорково. Те са женени.

6. На 16 май 2004 г. дъщеря им К.Д. загива в автомобилна катастрофа. Образувано е наказателно производство срещу С.В.,

водача на автомобила, причинил инцидента. Жалбоподателите, синът и съпругът на К.Д., както и другият пострадал при катастрофата, Т.Б., са конституирани като граждански ищци.

7. С окончателно решение от 18 ноември 2004 г., постановено след установяването на фактите, Окръжен съд - Пазарджик признава С.В. за виновен за това, че по непредпазливост е причинил смъртта на дъщерята на жалбоподателите, както и физически наранявания на Т.Б. Освен това съдът осъжда С.В. да заплати следните суми като обезщетения за вреди: 35 000 лв. на всеки от жалбоподателите, 100 000 лв. на съпруга на К.Д., 50 000 лв. на сина на К.Д. и 20 000 лв. на Т.Б.

8. На жалбоподателите и тримата други граждански ищци са издадени изпълнителни листове, но те не успяват да получат присъдените суми поради неплатежоспособността на С.В. През 2005 г. всеки от тях предявява самостоятелно иск срещу застрахователната компания, с която С.В. има сключен застрахователен договор за гражданска отговорност. Те искат да им бъдат платени присъдените суми за обезщетения за вреди съгласно чл. 407, ал. 1 от Търговския закон.

9. С две решения от 17 юли 2006 г. Софийски градски съд уважава исковите на съпруга и на сина на К.Д. за 20 000 лв. и 25 000 лв. съответно, а на другия пострадал при катастрофата, Т.Б., сумата от 16 000 лв. С решение от 2 февруари 2007 г., потвърдено на 1 август 2007 г. от Върховния касационен съд, Апелативен съд - София присъжда 40 000 лв. на съпруга на К.Д. и още 40 000 лв. на сина на К.Д., а с решение от 18 юли 2007 г., потвърдено на 30 април 2008 г. от по-висшата съдебна инстанция, същият потвърждава изцяло решението на Софийски градски съд по делото относно Т.Б.

10. В тези съдебни решения съдът постановява, че ишците имат право на иск срещу застрахователя на причинителя на катастрофата, независимо от факта, че последният вече е осъден да плати обезщетение за вреди, тъй като пострадалите не са успели да си получат присъдените суми.

11. Освен това, с решение от 21 февруари 2008 г. Софийски градски съд уважава исковите на жалбоподателите и осъжда същата застрахователна компания да изплати на всеки един от тях обезщетение в размер на 20 000 лв. заради загубата на дъщеря им при автомобилната катастрофа, причинена от С.В. Дружеството - ответник обжалва решението.

12. С решение от 26 февруари 2009 г. Апелативен съд - София отменя решението на първоинстанционния съд с мотива, че исковите на жалбоподателите са недопустими съгласно националното законодателство. За да се произнесе така, съдът намира, че жалбоподателите не са имали право да съдят застрахователното дружество, за да получат присъдените им суми за обезщетения за

вреди, след като вече са постигнали осъдителна присъда за същите суми и за същото събитие, а именно за смъртта на дъщеря им. Решението на апелативния съд е постановено от съдебен състав, част от който са и съдиите, които отсъждат в полза на съпруга и на сина на К.Д. на 2 февруари 2007 г.

13. Като се позовават на чл. 280 (1) от новия Гражданско-процесуален кодекс, жалбоподателите подават касационна жалба. Като правно основание те посочват противоречието между решението на апелативния съд по прилагането на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон и практика на Върховният касационен съд прави в подобни случаи. От предоставените по случая доказателства се вижда, че жалбоподателите подкрепят тезата си с няколко решения на касационната инстанция, постановени преди влизането в сила на новия Гражданско-процесуален кодекс. Те твърдят, че апелативният съд погрешно тълкува и прилага материалното право и че не е мотивирал в достатъчна степен решението си.

14. С решение от 4 декември 2009 г. Върховният касационен съд отхвърля жалбата като недопустима. Той установява, че правният въпрос, за който се отнася оспорваното решение на апелативния съд, е допустимостта на иск за обезщетение предявен на основание чл. 407, ал. 1 от Търговския закон в специфичните обстоятелства в случая. Той счита, че взетото решение от апелативния съд не противоречи на съдебната практика в тази област. В тази връзка същият цитира две от взетите от него съдебни решения през 2009 г. (*Решение № 82 от 07.07.2009г. по т.д. № 28/2009г. на ВКС, Т.К., I т.о., Решение № 197 от 30.11.2009г. по т.д. № 352/2009г. на ВКС, Т.К., II т.о.*), в които съдът заключава, че ищецът не може да предяви иск за обезщетение за причинените вреди срещу застрахователя на причинителя, ако предявеният преди това от него иск за вреди срещу причинителя е бил уважен. На следващо място Върховният касационен съд посочва, че съгласно разпоредбите на новия Гражданско-процесуален кодекс, двете горепосочени решения от 2009 г. са обвързващи за по-долните съдебни инстанции, но това не е приложимо за представените от жалбоподателите съдебни решения (вж. параграф 13 по-горе), постановени по реда на стария Гражданско-процесуален кодекс. Следователно, условията за разглеждане на касационната жалба на жалбоподателите по същество не са изпълнени.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

А. Чл. 407, ал. 1 от Търговския закон

15. Чл. 407, ал. 1 от Търговския закон, в сила към момента на събитията, гласи:

„Увреденият, спрямо който застрахованият е отговорен, има право да иска обезщетението пряко от застрахователя.“

16. По този вид дела националните съдилища трябва да отговорят на въпроса дали уважаването на граждански иск срещу причинителя е пречка за предявяване на иск за вреди срещу застрахователя на извършителя, съгласно чл. 407, ал. 1 от Търговския закон.

17. Обособяват се два подхода в съдебната практика на гражданските съдилища, включително и на самия Върховен касационен съд.

18. При първия подход пострадалото лице може да предяви иск срещу застрахователя, ако осъденият извършител не е платил сумата, присъдена като обезщетение за вреди (*Решение № 623 от 01.08.2007г. по т.д. № 270/2007г. на ВКС, Т.К., II т.о., Решение № 236 от 30.04.2008г. по т.д. № 917/2007г. на ВКС, Т.К., II т.о.*).

19. Що се отнася до втория подход, при него се приема, че ако съдът вече е присъдил на ищеца обезщетение от причинителя на вредата, впоследствие той няма право да заведе иск срещу застрахователя и да търси същото обезщетение, дори и присъдената сума да не е изплатена от причинителя. При това положение съдилищата отхвърлят като недопустим предявения иск срещу застрахователя (*Решение № 1126 от 10.01.2006г. по т.д. № 331/2005г. на ВКС, Т.К., II т.о., Решение № 82 от 07.07.2009г. по т.д. № 28/2009г. на ВКС, Т.К., I т.о., Решение № 197 от 30.11.2009г. по т.д. № 352/2009г. на ВКС, Т.К., II т.о.*).

20. Съгласно чл. 292 от новия Граждански процесуален кодекс, когато при разглеждането на касационна жалба, състав на Върховния касационен съд установи наличие на противоречие в съдебната практика на тази съдебна инстанция, той е длъжен да предложи на общото събрание на съответната колегия да постанови тълкувателно решение по въпроса, като спира разглеждането на висящото пред него дело. В постоянната си съдебна практика българският Върховен съд счита, че е налице противоречие, когато същият правен въпрос се разрешава по различни начини в поне две негови съдебни решения (*Тълкувателно решение № 2 от 28.09.2011 г. на ВКС по т. д. № 2/2010 г., ОСГК и ОСТК*). Съгласно чл. 130, ал. 2 от Закона за съдебната власт постановените от Върховния касационен съд тълкувателни решения са обвързващи за органите на съдебната власт, изпълнителната власт и местната власт.

21. На 17 март 2010 г., при разглеждането на касационна жалба, подадена от три лица срещу решение на Софийски апелативен съд, който обявява за недопустим предявен от тях иск на основание чл. 407, ал. 1 от Търговския закон, един от съдебните състави на Върховния касационен съд установява наличието на противоречива съдебната практика относно тълкуването на тази разпоредба. Този състав решава

да сезира Търговската колегия на Върховния касационен съд (*общо събрание на Търговската колегия на ВКС*) с искане за постановяване на тълкувателно решение съгласно чл. 292 от новия Граждански процесуален кодекс и спира разглеждането на висящото пред него дело до произнасянето на тълкувателното решение от страна на гореспоменатата колегия (*Определение № 149 от 17.03.2010г. по т.д. № 925/2009г. на ВКС, Т.К., II т.о.*). В периода от 2010 г. до 2012 г. различни съдебни състави на Върховния касационен съд спират разглеждането на няколко подобни дела докато чакат постановяването на въпросното тълкувателно решение (*Определение № 225 от 27.04.2010г. по т.д. № 16/2010г. на ВКС, Т.К., II т.о., Определение № 128 от 28.02.2011г. по т.д. № 482/2010г. на ВКС, Т.К., I т.о., Определение № 153 от 07.03.2012г. по т.д. № 881/2011г. на ВКС, Т.К., II т.о.*).

22. На 6 юни 2012 г. Върховният касационен съд постановява тълкувателното си решение относно приложението на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон (*Тълкувателно решение № 2 от 06.06.2012г. на ВКС по т.д. № 1/2010г., ОСТК*). В него съдът установява, че съдебната практика на гражданските съдилища е противоречива и че съществуват две различни становища относно това дали пострадалото лице може да предяви иск срещу застрахователя, след като е спечелило дело срещу извършителя. Върховният касационен съд приема подхода, при който това лице има право да предяви иск срещу застрахователя, в случай че осъденият извършител не е изплатил присъденото от съда обезщетение.

23. След постановяването на тълкувателното решение от 6 юни 2012 г., съответните състави на Върховния касационен съд възобновяват разглеждането на висящите пред тях дела, които са били спрени, като последователно прилагат подхода, приет в това съдебно решение, по отношение на тълкуването на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон (*Решение № 184 от 21.11.2012г. по т.д. № 16/2010г. на ВКС, Т.К., II т.о., Решение № 126 от 03.02.2012г. по т.д. № 482/2010г. на ВКС, Т.К., I т.о., Решение № 146 от 03.12.2012г. по т.д. № 881/2011г. на ВКС, Т.К., II т.о.*).

24. По същия начин, различните съдебни състави на Върховния касационен съд продължават да следват подхода, възприет в тълкувателното решение от 6 юни 2012 г. при разглеждането на нови касационни жалби, подадени пред Върховния касационен съд (*Решение № 237 от 16.05.2013г. по т.д. № 872/2011г. на ВКС, Т.К., II т.о., Определение № 675 от 10.09.2012г. по т.д. № 872/2011г. на ВКС, Т.К., II т.о., Определение № 459 от 22.05.2013. по т.д. № 327/2012г. на ВКС, Т.К., I т.о., Определение № 802 от 10.12.2013. по т.д. № 1799/2013г. на ВКС, Т.К., II т.о.*).

Б. Касационната жалба съгласно новия Граждански процесуален кодекс

25. На 1 март 2008 г. влиза в сила новият Граждански процесуален кодекс (новият ГПК), който отменя Гражданския процесуален кодекс от 1952 г. С него се въвеждат нови правила за упражняването, допустимостта и разглеждането на касационните жалби и се засилва ролята на Върховния касационен съд като върховен гарант за еднаквото и последователно тълкуване на националното законодателство по гражданскоправни и търговскоправни въпроси от съдилищата.

26. Производствата пред Върховния касационен съд започват да се разглеждат на два етапа: първият етап е посветен на допустимостта на касационната жалба, а вторият – на разглеждането ѝ по същество.

27. Чл. 280 от новия ГПК, с който се регламентира обхватът на правото на касационна жалба, а следователно и нейната допустимост, гласи следното в относимата си част:

Чл. 280

«(1) На касационно обжалване пред Върховния касационен съд подлежат въззивните решения, в които съдът се е произнесъл по материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е:

1. решен в противоречие с практиката на Върховния касационен съд;
2. решаван противоречиво от съдилищата;
3. от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото. »

28. В тълкувателно решение от 19 февруари 2010 г. (*Тълкувателно решение от 19.02.2010 г. на ВКС по т. д. № 1/2009 г., ОСГТК*), посветено на новата уредба на касационното производство, Върховният касационен съд уточнява, че терминът „практика“, споменат в чл. 280, ал. 1, т. 1 от новия ГПК, следва да се тълкува в смисъл, че се включват тълкувателните решения на стария Върховен съд, тълкувателните решения на самия ВКС, както и решенията, постановени след разглеждането на касационни жалби съгласно новия Граждански процесуален кодекс. Съдът постановява, че постановените от него съдебни решения по индивидуални касационни жалби съгласно стария Граждански процесуален кодекс не са част от задължителната му за по-долните съдилища практика, а представляват прилагане на закона в специфичните обстоятелства на разглежданите индивидуални жалби.

29. Съгласно чл. 288 от новия ГПК, след разглеждане на допустимостта на касационната жалба от съдебен състав, Върховният касационен съд взема мотивирано решение. Ако съдът я обяви за

недопустима, решението му е окончателно. Ако я обяви за допустима, пристъпва към разглеждането на делото в открито заседание и може да уважи жалбата, ако установи, че оспорваното решение на въззивния съд е нищожно, недопустимо или че е постановено при нарушение на материалния закон или на съдопроизводствените правила или решението е необосновано (вж. чл. 293 от същия кодекс).

ПРАВОТО

ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6 § 1 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

30. Жалбоподателите се оплакват от отхвърлянето на иска им по чл. 407, ал. 1 от Търговския закон, тъй като наличието на противоречива съдебна практика на българския Върховен касационен съд при тълкуването на тази разпоредба нарушава правото им на справедлив граждански процес. Позовават се на чл. 6 § 1 от Конвенцията, който в приложимата си към случая част гласи:

“Всяко лице (...) има право на справедливо (...) гледане на неговото дело (...) от (...) съд, (...) при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения (...).“

А. Допустимост

31. Като отбелязва, че оплакването не е явно необосновано по смисъла на чл. 35 § 3 а) от Конвенцията или недопустимо на други основания, Съдът го обявява за допустимо.

Б. По същество

1. Аргументи на страните

а) Жалбоподателите

32. Жалбоподателите посочват, че след смъртта на дъщеря им в автомобилната катастрофа, първо се опитват, заедно с другите пострадали лица, да получат обезщетение за понесените от тях вреди от водача, причинил катастрофата. Тъй като той не разполага с необходимите средства, за да изплати присъдените суми, всички засегнати лица се обръщат към неговия застраховател и предявяват искове срещу него. В това отношение жалбоподателите уточняват, че исковете на техните зет и внук и на другия пострадал при катастрофата са били допуснати от националните съдилища, докато техният е обявен за недопустим с мотива, че нямат право да търсят обезщетение

от застрахователя след като виновният водач на МПС е осъден по предявен граждански иск.

33. Освен това жалбоподателите посочват, че най-висшата съдебна инстанция в страната има противоречива съдебна практика относно допустимостта на исковете, основаващи се на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон. Те твърдят, че са налице значителни противоречия, съществуващи вече тридесет години, и че предвиденият от националното законодателство механизъм за уеднаквяване на съдебната практика на Върховния касационен съд е задействан твърде късно. Те посочват, че избраният от висшата съдебна инстанция подход в тълкувателното му решение от 2012 г. съответства на логиката на аргументите им, изложени в отхвърления преди това от същата тази съдебна инстанция граждански иск.

34. Те считат, че тази ситуация е нарушила принципа на правна сигурност, който според тях е един от основните аспекти на справедливостта на гражданския процес. Те молят Съда да се произнесе, че вследствие на това е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

б) Правителството

35. Правителството оспорва аргументите на жалбоподателите. То признава, че съществуват противоречия в съдебната практика на съдилищата, включително и в тази на самия Върховен касационен съд относно допустимостта на исковете, основаващи се на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон. То уточнява, че традиционното тълкуване на тази разпоредба наистина е в полза на жалбоподателите, но противоречието в съдебната практика на Върховния касационен съд, което твърдят, че ги е засегнало, се появява след 2006 г. и по-точно в периода от 2009 г. до 2010 г. Ето защо това противоречие не би могло да се възприеме като такова с траен характер.

36. Правителството посочва, че националното законодателство предвижда средство за уеднаквяване на практиката на съдилищата, а именно искане за постановяване на тълкувателно решение. То твърди, че този механизъм е задействан през 2010 г. по инициатива на самия Върховен касационен съд, че висшата съдебна инстанция спира разглеждането на сходните висящи пред нея дела, че постановява тълкувателното си решение през 2012 г. и че след постановяването на това решение собствената ѝ съдебна практика по този въпрос е уеднаквена.

37. Правителството посочва, като се позовава на съдебната практика на Съда, че националните съдилища са длъжни да прилагат националното законодателство, а Съдът може да се намесва в това отношение само ако съдилищата са постановили произволни решения (*Adamsons c. Lettonie*, n° 3669/03, § 118, 24 юни 2008 г.). То отрича

случаят да е такъв, тъй като, според него, постановените съдебни решения от съдилищата в този случай са добре мотивирани и начинът, по който те тълкуват чл. 407, ал. 1 от Търговския закон не е произволен. Освен това Правителството посочва, като отново се позовава на съдебната практика на Съда, че изискванията за правна сигурност и за защита на доверието в системата не предоставят придобито право на постоянна съдебна практика (*Unédic c. France*, n° 20153/04, § 74, 18 декември 2008 г.) и че само по себе си развитието на съдебната практика на националните съдилища не противоречи на доброто правораздаване (*Albu et autres c. Roumanie*, n° 34796/09 и 63 други, § 34, 10 май 2012 г.).

38. Накрая, Правителството твърди, че настоящият случай следва да се разграничи от *Йордан Йорданов и други срещу България* (n° 23530/02, 2 юли 2009 г.), тъй като в случая, за разлика от горепосоченото дело, вътрешният механизъм, позволяващ премахването на противоречия в националната съдебна практика, е постигнал успех.

2. Оценката на Съда

а) Общи принципи

39. Съдът припомня, че принципите, произтичащи от чл. 6 § 1 от Конвенцията, приложими към случаите относно противоречия в съдебната практика на най-висшата национална съдебна инстанция, са обобщени в скорошното решение по делото *Paroisse gréco-catholique Lupeni et autres c. Roumanie* ([ГК], n° 76943/11, §§ 116-118, 29 ноември 2016 г.), както следва:

а) При този вид дела, преценката на Съда винаги се основава на принципа за правна сигурност, който е в основата на всички разпоредби на Конвенцията и който представлява един от основните елементи на правовата държава. Този принцип гарантира стабилност в правните ситуации и допринася за публичното доверие в съдебната система. Продължителното наличие на противоречия в съдебната практика може да породи състояние на правна несигурност, която би могла да намали доверието на гражданите в съдебната система, а именно това доверие е един от основните компоненти на правовата държава.

б) И все пак, наличието на противоречия в съдебната практика напълно естествено е присъщо на всяка правораздавателна система, основаваща се на множество по-нисши съдебни инстанции, чиято компетентност е териториално определена. Подобни противоречия могат да се появят и в рамките на една-единствена съдебна инстанция. Само по себе си това не може да счита за противоречащо на Конвенцията.

в) Изискванията за правна сигурност и за защита на оправданите правни очаквания не предоставят придобито право на постоянна съдебна практика. В действителност, само по себе си развитието на съдебната практика не противоречи на доброто правораздаване, тъй като отказът от един динамичен и еволюционен подход може да създаде пречки пред всяко бъдещо подобрене или реформа.

г) По принцип не е задача на Съда да сравнява различните решения – дори и в случай на жалби, които на пръв поглед изглеждат сходни или свързани - постановени от съдилища, чиято независимост е несъмнена за него. Освен това, различният подход при разглеждането на два спора не може винаги да се разглежда като противоречие в съдебната практика, ако е оправдана от различия в разглежданите фактически положения.

д) Критериите, от които се ръководи Съдът при преценката на това дали противоречиви решения на различни национални съдилища, произнасящи се като последна инстанция, нарушават правото на справедлив процес, залегнало в чл. 6 § 1 от Конвенцията, целят да се установи следното. Първо, дали в съдебната практика на националните съдилища съществуват „дълбоки и трайни противоречия“; второ, дали националното законодателство предвижда механизми за премахване на тези несъответствия; и, трето, дали тези механизми са били приложени и, ако случаят е такъв, какъв е ефектът от тяхното приложение.

40. Съдът добавя, че съдилищата и по-конкретно висшите съдебни инстанции трябва да бъдат бдителни, за да откриват и отстраняват своевременно противоречията в съдебната си практика.

б) Приложение на тези принципи в конкретния случай

41. От гледна точка на съдебната си практика по този въпрос (вж. параграф 39 по-горе), Съдът последователно ще прецени дали в конкретния случай в съдебната практика на националните съдилища са налице „дълбоки и трайни противоречия“, дали националното законодателство предвижда механизми за премахването на тези несъответствия, дали тези механизми са приложени и, ако случаят е такъв, какъв е ефектът от тяхното приложение.

і. Относно наличието на „дълбоки и трайни противоречия в съдебната практика“

42. Съдът отбелязва, че Върховният касационен съд разглежда гражданското дело на жалбоподателите две години и четири месеца след като се е произнесъл по делата на останалите лица, засегнати от катастрофата, причинила смъртта на дъщеря им (вж. параграфи 9 и 14 по-горе). В случая на жалбоподателите, съдебният състав на Върховния касационен съд тълкува националното законодателство по такъв начин, че същите се оказват лишени от възможността да

ангажират отговорността на застрахователя на осъдения извършител (вж. параграфи 12 и 14 по-горе), докато други съдебни състави на същия съд приемат точно обратната позиция след разглеждането на делата на другите трима граждански ищци (вж. параграфи 9 и 10 по-горе).

43. От прегледа на приложимата към случая съдебна практика на Върховния касационен съд следва, че съществуват два различни подхода при тълкуването на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон, в който се определят предпоставките за предявяване на иск за обезщетение срещу застрахователя (вж. параграфи 15-19 по-горе). И макар вътрешните съдилища да се насочват в мотивите си към техническия въпрос да установят коя практика трябва да се счита за задължителна, изглежда, че двата алтернативни подхода имат значително въздействие върху правото на справедлив процес както на жертвите на автомобилни катастрофи, така и на застрахователните компании, чието право на защита при граждански иск неизбежно се оказва ограничено. Това е въпрос за допустимостта на този вид искове, който е от определящо значение за изхода на този вид дела и който би могъл да засегне голям брой дела. Също така изглежда, че това противоречие в съдебната практика засяга и решения на съдилищата от по-долна инстанция (вж. параграфи 9, 11, 12 и 22 по-горе). Съдът отбелязва също, че не са налице достатъчно доказателства в подкрепа на твърдението на жалбоподателите, според които това положение продължава вече тридесет години (вж. параграф 33 по-горе). В това отношение той установява, че първото съдебно решение в обратния смисъл е от 2006 г., че по-голям брой такива решения се появяват през 2009 г. и че това положение продължава до 2010 г. (вж. параграфи 17-21 по-горе). Съдът счита, че този времеви отрязък, който сам по себе си не изглежда твърде голям, все пак трябва да бъде оценен през призмата на специфичните обстоятелства по случая. По-конкретно, Съдът отчита потенциално големия брой искове, подадени след автомобилни катастрофи. Следователно Съдът счита, че са налице „дълбоки и трайни противоречия“ при тълкуването на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон в съдебната практика на гражданските съдилища, включително и в рамките на най-висшата българска съдебна инстанция по граждански спорове.

ii. Относно наличието и употребата на механизъм в националното законодателство за премахване на несъответствията в съдебната практика

44. На следващо място Съдът отбелязва, че в националното законодателство съществува механизъм, който може да коригира това положение, а именно предвидената в чл. 292 от новия Граждански процесуален кодекс процедура, според която висшата съдебна

инстанция може да бъде сезирана от някой от съставите си с искане за тълкуване на приложимите разпоредби на националното законодателство (вж. параграф 20 по-горе).

45. На 17 март 2010 г., при разглеждането на сходно дело, един от съдебните състави на Върховния касационен съд установява наличието на противоречива съдебна практика на висшата съдебна инстанция по повод тълкуването на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон и сезира Търговската колегия на Върховния касационен съд с искане за постановяването на тълкувателно решение (вж. параграф 21 по-горе). Този механизъм е задействан малко след постановяване на решението на Върховния касационен съд по случая на жалбоподателите. Вярно е, че противоречието в случая започва да се появява още през 2006 г., като това положение продължава и през 2009 г. Този период обаче частично съвпада с влизането в сила и първоначалното прилагане на новия Граждански процесуален кодекс, с който се налагат нови правила за определяне на допустимостта и за разглеждане на касационните жалби (вж. параграфи 25-29 по-горе). В този контекст, при който Върховният касационен съд трябва да приспособи начина си на работа към новото процесуално законодателство (вж. по този въпрос и като пример параграф 28 по-горе), периодът между появата на въпросната противоречива съдебна практика и момента на задействане на вътрешния механизъм, който я преустановява, не може да се счита за прекомерно дълъг. Освен това, за разлика от *Йордан Йорданов и други* (цитирано по-горе, параграф 50), нито едно доказателство по делото не показва, че в периода на съществуване на въпросното противоречие, едни и същи съдебни състави на Върховния касационен съд постановяват противоречиви съдебни решения по сходни дела.

46. По време на последвалата процедура, висшата съдебна инстанция спира разглеждането на известен брой висящи пред нея подобни съдебни дела (вж. параграф 21 по-горе).

47. На 6 юни 2012 г. Върховният касационен съд постановява тълкувателното си решение по поставения му въпрос (вж. параграф 22 по-горе), което води до уеднаквяване на съдебната му практика: делата, чието разглеждане е спряно, докато се чака произнасянето на тълкувателното решение, са приключени в съответствие с тълкувателното решение (вж. параграф 23 по-горе), като и впоследствие Върховният касационен съд се позовава на същото това тълкуване на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон при други сходни дела (вж. параграф 24 по-горе).

48. Съдът не пренебрегва факта, че тълкуването, дадено от висшата съдебна инстанция щеше да е в полза на жалбоподателите, ако подадената от тях касационна жалба е разгледана след 2010 г. Съдът припомня обаче, че изискванията за правна сигурност и за защита на

оправданите правни очаквания не предоставят придобито право на постоянна съдебна практика (вж. параграф 39 по-горе). Освен това, трябва да се има предвид, че макар и постановените съдебни решения да са неблагоприятни за жалбоподателите, същите са надлежно мотивирани и не са произволни (вж. параграфи 12 и 14 по-горе). Ето защо Съдът не може да упрекне националните съдилища, че са постановили решенията, от които се оплакват жалбоподателите.

iii. Заключение

49. В заключение Съдът счита, че е налице „дълбоко и трайно противоречие“ при тълкуването на чл. 407, ал. 1 от Търговския закон от страна на българския Върховен касационен съд, което е засегнало жалбоподателите. Националното законодателство предвижда механизъм, с който да бъде коригирано това положение, а именно предвидената в чл. 292 от Гражданския процесуален кодекс процедура. Това средство е използвано малко след постановяването на съдебните решения в случая на жалбоподателите и в разумен срок, считано от момента, в който това противоречие се появява. То води до уеднаквяване на националната съдебна практика по въпроса. В това отношение, настоящият случай трябва да се разграничи от тези в *Йордан Йорданов и други* (цитирано по-горе §§ 50-53), и *Paroisse gréco-catholique Lupeni et autres* (цитирано по-горе §§ 129-133), където за разлика от случилото се в конкретния случай, вътрешните механизми за разрешаването на противоречията в рамките на националната съдебна практика, не са използвани достатъчно бързо.

50. Това е достатъчно за Съда, за да заключи, че в случая принципът за правна сигурност не е бил нарушен.

51. Ето защо не е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО,

1. *Обявява* жалбата за допустима;
2. *Приема*, че не е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

Изготвено на френски език и оповестено писмено на 11 април 2019 г. в съответствие с правило 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
заместник-секретар

Ангелика Нусбергер
председател